

men i Landstinget fik det kun een Behandling, og det nedsatte Udvalg afgav en Betænkning, som henviste Lovforslaget til det kirkelige Udvalg. Dette har saa udarbejdet et Forslag paa Grundlag af det i Folketinget vedtagne, og paa Grundlag af det kirkelige Udvalgs Forslag er det foreliggende Lovforslag udarbejdet. Det falder sammen med det kirkelige Udvalgs, undtagen hvor den senere Lovgivning har gjort Ændringer nødvendige. Vi har en gældende Lov, nemlig Danske Lov 2—22, for Bestyrelsen af de selvejende Kirker, men den har i Tidens Løb kun faaet Anvendelse paa Købstadkirker, medens vi ikke har nogen Lov for de selvejende Kirker paa Landet. Det ligger i, at Købstadkirkerne, undtagen nogle enkelte, blev ved at være selvejende, f. Eks. Nibe, der nu er selvejende, Sorø, der for øvrigt ligger i Landsognet, og Rødby, medens Landsbykirkerne efterhaanden gik over i Privateje. Ved Reformationen var ogsaa vore Landsbykirker selvejende under Regeringens Tilsyn, og dette Tilsyn udøvedes af Stiftslensmændene. De bortfæstede Kirkernes Jordegods og sørgede for, at Kirken fik den Jord tilbage, som den med Urette havde mistet. Men Stiftslensmændene synes ikke at have kunnet overkomme Tilsynet, og ved Forordningen af 19. Juli 1582 henlagdes den Del af Kirkernes Bestyrelse, som Stiftslensmændene havde haft, til Lensmændene, der skulde „have i Forsvar alle de Kirker, Præster, Degne og Kirketjenere og det Kirkegods, Præstegaarde og Degnebol, som fandtes i deres Len og i de Herreder og Købstæder, hvorudi de Befaling havde”. Følgen af, at Kirkerne saaledes gik over til Lensmændenes Tilsyn, var, at Adelen, som mange Steder havde haft Patronatsretten, der ogsaa rummede Kaldsret og Herlighedsret over større eller mindre Dele af Kirkernes Gods, fik Ret til at faa Kirkernes Overskud. De kaldes „Kirkeejere” med en urigtig Betegnelse, thi Staten er fremdeles den egentlige Ejer, men de blev Kirketiendejere, de blev paa en Maade en Slags Statsfæstere, og Fæsteafgiften bestod i, at de skulde holde Kirkerne vedlige. Hvordan denne Overgang af de selvejende Kirker i Adels Besiddelse — Besiddelse er nemlig et rigtigere Udtryk at bruge end Eje — er sket i det enkelte, er ikke fuldt oplyst, men med Christian V's danske Lov er egentlig Udviklingen afsluttet. I Patronatsretten er nu ogsaa indbefattet Retten til at bruge Kirkens Overskud, og de Kirker, der ikke paa den Maade var gaaede over i

privat Eje, bortsolgtes senere af Staten, altsaa med Forpligtelse for Køberen til at holde den vedlige.

Naar det ikke gik Købstadkirkerne paa samme Maade som Landsbykirkerne, var Grunden den, at de havde et „Forsvar”, nemlig Borgmester og Raad, eller i visse Byer Byfoged, Sognepræst og Kirkeværge, altsaa det, vi senere kalder Kirkeinspektionen, over hvilken Kirkedirektionen, som er Stiftsøvrigheden, staar. For Tiden bestaar Kirkeinspektionen af Sognepræsten, Byfogeden og et af Byraadet af dets Midte valgt Medlem, for Københavns Vedkommende af Sognepræsten, Kirkeværgen og et af Borgerrepræsentationen valgt Medlem, men her staar den under Patronatets Overbestyrelse, ikke som i Købstæderne under Stiftsøvrighedens. Altsaa for Kirkerne i Købstæderne har vi Lovbestemmelser i Danske Lov, men for de selvejende Kirker, der er komne paa Landet, har vi i Virkeligheden ikke nogen Lovbestemmelse. Forholdet er afgjort administrativt for hver enkelt Kirke. De selvejende Kirker, som vi har fra gammel Tid paa Landet, er paa Anholt, i Slingerup, i Nordby paa Fanø og Stiftslandsbykirkerne paa Sjælland. De gamle skaanske Kirker paa Bornholm, de gamle slesvigske paa Årø, i de 8 Sogne Syd for Kolding og i de 5 Thørningehnske Sogne er selvejende og ligesaa de, som senere er komne til, og som omtales i Lovforslagets § 1 b, c, d. For disse er der, som sagt, ikke nogen Lovbestemmelse, det hele er afgjort ved Cirkulærer. Ved et Cirkulære af 1908 blev Bestyrelsen af disse Kirker lagt i Menighedsraadenes Haand og, da disse bortfaldt i 1909 ved et andet Cirkulære, i Sogneraadenes Haand. En midlertidig Ordning blev lovfæstet, da vi vedtog Menighedsraadsloven, hvor der i § 31 staar: Indtil en Lov om Bestyrelsen af Kirker, der ejer sig selv, er givet, overgaar disse Kirkers umiddelbare Bestyrelse paa Landet til Menighedsraadene. Det er denne enstemmig her i Folketinget vedtagne Bestemmelse i Menighedsraadslovens § 31, der, om jeg saa maa sige, skal lovfæstes ved dette Lovforslag. Bestyrelsesforholdene ved alle selvejende Kirker i By og paa Land gøres her ensartede, idet der dog tages et tilbørligt Hensyn til de historiske Forhold, saaledes for de københavnske Kirkers Vedkommende i § 3 og for adskillige andre Kirkers Vedkommende i § 24. Overtilsynet kommer til som hidtil at bestaa af Stiftsøvrigheden, i København, hvad der er noget nyt, af Overpræsidenten og Biskoppen.